

Spis treści

<i>Gęsi język, czyli o przekształceniu słynnego powiedzenia Reja</i>	17
<i>Polska nie rządem stoi – Polska nierządem stoi, czyli o skutkach skracania znanych powiedzeń</i>	18
<i>Klnę się Bogiem, kierując się prawdą, czyli o nieprzeciwstawianiu Boga i prawdy.....</i>	19
<i>W starym piecu diabeł pali, w starym ciele diabeł miele, czyli o nieprzyzwoitościach</i>	19
<i>Nie zasypiaj gruszek w popiele, czyli o skutkach jesiennych drzemek</i>	20
<i>Dostał kosza i został na lodzie, czyli o gołoledzi i koszu</i>	21
<i>Od sasa do lasa, czyli o domniemanym proroctwie Salomona Rysińskiego</i>	22
<i>Zagubiony w grocie, czyli o pantafelku</i>	24
<i>Z benedyktyńską cierpliwością od deski do deski, czyli o skutkach dawnego sposobu tworzenia ksiąg</i>	25
<i>Do siego roku dla Dosi, czyli o kłopotach z życzeniami</i>	26
<i>Pi razy drzwi, pi razy oko, na oko, czyli o wyrażaniu nieprecyzyjności</i>	27
<i>Raz na ruski rok chorował przez ruski miesiąc, czyli o skutkach używania różnych kalendarzy</i>	28
<i>Moja chata z kraja, czyli o kraju, a nie skraju</i>	29
<i>Pisz na Berdyczów, czyli o powikłanych losach frazeologii pocztowej</i>	30
<i>Wiem, że nic nie wiem, czyli o udawaniu Greka</i>	31
<i>Gerwazy a kieleckie scyzoryki, czyli o niesprawiedliwości języka</i>	31

<i>Wrzód, którego wilkiem zowią, czyli o łapaniu wilka</i>	<i>33</i>
<i>Nocny marek marzy o marnej marze, czyli o językowych potomkach mary</i>	<i>34</i>
<i>Tajemnica poliszynela, czyli o publicznej tajemnicy</i>	<i>35</i>
<i>Poszło jak z płatką, czyli o chusteczce i części kwiatu</i>	<i>36</i>
<i>Krzcioł i parst, czyli o palcach</i>	<i>37</i>
<i>Ciotki leżały pokotem w bartogu, czyli o słownictwie łowieckim</i>	<i>37</i>
<i>Nie uszło mu to płazem, czyli o szabli i petzających zwierzętach</i>	<i>39</i>
<i>Języczek u wagi, czyli o braku uwagi</i>	<i>40</i>
<i>Stawiać przysłowiową kropkę nad tak zwanym i, czyli o językowych buforach</i>	<i>40</i>
<i>Siana pod główeczki, czyli o jednej głowie w liczbie mnogiej</i>	<i>41</i>
<i>Siarczyste kapelusze na siarczyste mrozy, czyli o językowych losach siarki</i>	<i>42</i>
<i>Syty po sytym posiłku, czyli o sytym, sutym i sycącym</i>	<i>43</i>
<i>Mężny, choć żeński, mąż zaufania, czyli o mężu – dawnym i obecnym</i>	<i>44</i>
<i>Kolejno odlicz, czyli: raz, dwa, trzy</i>	<i>45</i>
<i>W szczerą noc na szczerzej ziemi pod szczerym niebem, czyli o szczerym</i>	<i>47</i>
<i>Żołnierz powinien być chlujny i mrawy, czyli o braku nieprzeczenia</i>	<i>48</i>
<i>Zaoczny zaliczył na piękne oczy, czyli o nieugiętym zaocznym</i>	<i>50</i>
<i>Mało wytworne rajstopy i eleganckie rajtki, czyli o skrzyżowaniu majtek z rajtuzami</i>	<i>51</i>
<i>Obsobaczył go, a potem huzia na niego, czyli o związkach szczucia psami z kłótnią</i>	<i>52</i>

<i>Zaczesał pożyczkę, czyli o pożyczce niebędącej kredytem</i>	53
<i>Sławny aktor jadł słynne kremówki, czyli o sławnym, słynnym, osławionym i sławetnym</i>	54
<i>Ludowa impreza ludyczna, czyli o podobieństwie formy, lecz nie znaczeń</i>	55
<i>Ile alternatyw, czyli o wielości możliwości</i>	55
<i>Posiadał majątek ziemski, a jego pies nie posiadał pcheł, czyli o posiadaniu</i>	56
<i>Kultowy idol, czyli o sacrum i profanum</i>	58
<i>Mapa drogowa do pracy, czyli o braku harmonogramu</i>	59
<i>Ubogacić, czyli o byciu bardziej papieskim niż sam papież</i>	61
<i>Rekomendowanie brukselskie, czyli o nowym rekomendować</i> ...	62
<i>Mam projekt nagrania projektu, czyli o lenistwie</i>	63
<i>Jakie dane – wrażliwe, sensytywne czy delikatne, czyli o zwycięstwie kalki</i>	65
<i>Tekst dedykowany miłośnikom polszczyzny, czyli o dobrym i niedobrym dedykowaniu</i>	66
<i>Ekskluzywny wywiad w ekskluzywnym klubie, czyli o angielskiej i łacińskiej ekskluzywności</i>	66
<i>Masło maślane, czyli o pleonazmach</i>	68
<i>Z fiksum-dyrdum fugas chrustas, czyli o aspiracjach do łaciny</i>	69
<i>Mundial, czyli o odrywaniu się słowa od języka pochodzenia</i>	70
<i>Pardon, buspas, czyli o potworku językowym</i>	71
<i>Mianujący, rodzący, oskarżający, czyli o przypadkowaniu i nie tylko</i>	72
<i>Od wczoraj wieczór do jutro wieczorem, czyli o wieczorze</i>	73
<i>Zmiłuj się, zmiłuj nad tatami!, czyli o tatamiach męskich, żeńskich i nijakich</i>	74

Na watasze rozmawiał o wataże i watadze, czyli o różnorodności watahy	76
Chłopacy wyszli, bo chłopaki przyszły, czyli o kłopotach z chłopakami	77
Bo z dziewczynami nigdy nie wie, oj nie wie się, czyli o dziewczynskim dziewczęciu	77
Asystenty reagujące na śpiące policjanty, czyli o osobach i nieosobach	78
Eskimos z hipisem jedli czipsy, czyli o „pomnażaniu” liczby mnogiej	80
Kielbaski z różna, czyli dlaczego zmieniliśmy rodzaj wyrazu rożen	81
Na forach bez akcesoriów, czyli o -um	82
Niskie koszty, prawdziwe cuda, czyli o skutkach fascynacji łaciną	84
Jedząc kotlet, pisał bloga, czyli o męskim bierniku z końcówką i bez	86
Sędzina z sędzim u sędzi, czyli o kłopotach z sędzią i sędzim	87
Generałka ze skoczkinia, czyli o nazwach żeńskich	89
Minister zrobiła..., czyli niezręczne konstrukcje „męsko-żeńskie”	91
Pięć euro za dziesięć radiów z logo firmy, czyli o trudnościach adaptacyjnych pewnych rzeczowników	92
W Rzeczypospolitej o Rzeczypospolitej, czyli o nazwie naszego państwa	94
W trymiga ze Swornegaci do Nowejwsi, czyli o zrostach	95
Roki i lata, czyli o nietypowej liczbie mnogiej	97
Przed laty czytała tekst sprzed lat, czyli o krzyżowaniu wyrażen	98
Kasłam, kaszlę, smarkam, smarczę, czyli o wielu sposobach mówienia o kaszlu i katarze	99

Skoro on wszczął, to ona wszcznie, czyli o wszczęciu	100
<i>Dziecko moje, co zrobiłoś?</i> , czyli o formach typu <i>byłom</i> , <i>świeciłoś, leżałoś</i>	100
Nieobeszła ziemia, czyli o problemach z obejściem jeziora	101
Wypogadza się, więc udrożnia mi się nos, czyli o wielokrotności	102
Pokupować, żeby przekupywać, czyli o <i>-ywaniu</i> i <i>-owaniu</i>	103
Otworzony przez pracownika sklep był otwarty rano, czyli o otwieraniu	104
Słuchaj się mamy i nie pytaj się dlaczego, czyli o czasownikach z się	105
Przekonujące argumenty o przekonywającym, czyli o niepotrzebnym skrzyżowaniu dwóch form	107
Oszpecony chorobą jąt melankoliczeć, czyli o jęciu i imaniu	108
W ogrodzieśmy byli, a teraz sąśmy w domu, czyli o wędrujących końcówkach czasowników	109
Absurdem jest, żeśmy się urodzili, czyli o poprawnym i niepoprawnym żeśmy	110
Mysleli jeśmy, a wy jeszcze pisali, czyli o dawnych czasach	111
Będę pracować, a ty będziesz odpoczywała, czyli o czasie przyszłym	113
Łyżka manny i jaglanej, czyli o kaszach rzeczownikowych i przymiotnikowych	114
Był syt, zdrow i mocen, czyli o przymiotnikach bezkońcówkowych	115
Trze duchowie i osiem duchów, czyli o kłopotach z liczeniem ...	116
Obaj panowie z obiema paniami, czyli o kłopotach z liczebnikami dwa, oba	118
Dwie niewieście miały w ręku po dwieście, czyli o trzeciej liczbie	120

Szedł z pięciuset czterdziestu jeden psami, czyli o kłopotach z odmianą liczebników	121
<i>Półtora dnia i półtorej godziny, czyli o pół i wtora</i>	123
<i>Czyj? czy kogo?, czyli o pytaniu o właściciela</i>	124
<i>Jużem się za ojczyznę moję pomodliła,</i> <i>czyli o walce ekonomii z tradycją</i>	125
Dwa razy je, czyli o konieczności utrzymania pewnych form	126
<i>Czemu? czy dlaczego?, czyli o pytaniach o przyczynę</i>	127
Kraina mokradeł – Śląsk, czyli o braku związku wilgoci z żelazem	128
<i>Konecczanie w Końskich, czyli o koneckich koniojadach</i>	129
Osada Czestocha, gród Stasza, pole Wejhera, czyli o nazwach miejscowych	130
<i>Z Ujazdowa na Ujastek, czyli o powadze kopyt sądowych koni</i>	132
<i>Na Brackiej pada deszcz, czyli o dawnym braterskim</i> <i>i bratnim</i>	132
<i>Z Wólki do Huty, czyli o leśnych hutach</i> <i>i niepłaceniu podatków</i>	133
<i>Od Jerzego do Jurka, czyli o dwóch potomkach pewnego Greka</i> ...	134
<i>Piosenki Kayah, wywiady Oprah, książki Hannah,</i> <i>czyli o męskich zakończeniach żeńskich imion</i>	136
<i>Zwano go Bębнем, czasem bęsiu, czyli o pomieszaniu wołacza</i> <i>z mianownikiem</i>	137
<i>Z Brunonem u Ottona, czyli o rozszerzaniu imion</i>	138
<i>Z Maćkiem Maćkowem w Krakowie, czyli o nazwiskach</i> <i>odojcowskich</i>	139
<i>Państwo Kowalscy w państwie polskim, czyli o państwie,</i> <i>księstwie, hrabiostwie itd.</i>	140
<i>Tomkowie u prezesowej, czyli o kłopotach damsko-męskich</i>	141

<i>Wałęsina z Wałęsianką, czyli o formach nazwisk żeńskich</i>	143
<i>O pani Łaskiej i państwie Łaskich, czyli o odmianie nazwisk żeńskich oraz o tworzeniu liczby mnogiej od nazwisk</i>	146
<i>Mieszkał w Kieleckiem, a pracował w Łódzkim, czyli o nazwach województw i regionów</i>	147
<i>Wpadł do rowu w Jarosławiu, czyli o w i wi</i>	148
<i>Bo w mieście Łodzi to nie uchodzi, czyli o miastach i gminach</i> ...	149
<i>Sam tego chciałeś, Grzegorzu Dyndało, czyli Szopen versus Chopin</i>	151
<i>Miłość do Związku Radzieckiego i niechęć do Sowietów, czyli o radzieckim i sowieckim</i>	153
<i>Odchudzić jak odmłodzić, a odsnieżyć jak odkurzyć, czyli o różnych od-</i>	154
<i>Spolegliwy, lecz kochliwy, ale za to cierpliwy, czyli o złych i dobrych skłonnościach</i>	155
<i>Wyprzedaż z rozprzedażą i opustem, czyli językowo o handlu</i>	157
<i>Małżonka z małżonkiem w małżonie, czyli o małżeństwie</i>	158
<i>Czy przeciwieństwem niesamowitego był samowity, czyli o nieziemskiej mocy słów</i>	160
<i>Pyzać i zapyzieć, czyli o zacofaniu i zaniedbaniu</i>	161
<i>Nie omieszkam tam zamieszkać, czyli o skutkach guzdrania się</i> ...	161
<i>Łąka wartała 160 rubli, czyli czy warto było pozbyć się warto?</i>	163
<i>Lubieżny kochanek, czyli o dawnej i współczesnej miłości</i>	163
<i>Lik informacji o liku i bezliku, czyli o stanie liczebnym</i>	164
<i>Od zarania dziejów, czyli o zaraniu</i>	165
<i>Diabli biedę nam kuczyli, czyli o dokuczaniu</i>	166
<i>Reasumować bez reasumpcji, czyli o prawnych i nieprawnych użyciach słów</i>	167

<i>Badanie bodźcem, czyli o losach czasownika bóść i jego rodziny</i>	168
<i>Śnięta ryba, czyli o śnięciu i zasypianiu</i>	169
<i>Igra piaskiem i świąteczne igraszki, czyli o igraniu i graniu</i>	170
<i>Ślisko na ślizgawce, czyli o zimowych utrapieniach językowych</i>	172
<i>Pieniądze za pazuchą, wiadomość w zanadrzu, czyli o pasze i piersi</i>	173
<i>Złodziej przywłaszczzył kończynę, czyli o dawnym złoczyńcy</i>	174
<i>Bezpieczny o dziatki i bezpieczny szacunku, czyli o bezpiecznym bez pieczy</i>	175
<i>Stosunkujący się stosunkowicz, czyli o stosunku do stosunku</i>	176
<i>Dżdżowa glista w dżdżysty dzień, czyli o dżdżu</i>	177
<i>Co ma rzeźba do rzezi, a żądło do żęcia, czyli o rzezaniu i żęciu</i>	178
<i>Pan nie wie, kto ja jestem, czyli o kto zacz i co zacz</i>	179
<i>Kąśliwie z przekąsem, czyli o przekąskach, zakąskach i ukąszeniach</i>	180
<i>Potomkowie księdza, czyli o księżycu i księciu</i>	181
<i>Kształt ludzkiego nosa a rozmnażanie się owiec, czyli o perkatym</i>	183
<i>Rok przestępny, czyn przestępny, czyli o omijaniu dnia i prawa</i>	184
<i>Bądź grzeczny i przejdź do rzeczy, czyli o różnych pozostałościach po dawnej rzeczy</i>	185
<i>Powinowaty był mu coś krewny, a krewny nie był mu winny, czyli o relacjach rodzinnych</i>	186
<i>Onegdaj był ondzie, czyli o relatywności czasu</i>	187
<i>Lubią go obiedwie, a ta młodsza passyami go nawidzi, czyli o nienawidzeniu</i>	188

<i>Jejmościne panie z panowym synem i paniną córką, czyli o braku potrzebnych słów</i>	189
<i>Bodajbym osiwiął, bodajbym otysiał, czyli o bodaj, bogdaj i bohday</i>	191
<i>Sędziwy sędzia z Szadka, czyli o związkach starości ze szronem ...</i>	192
<i>Zabyty zabytek, czyli o językowej pamięci i niepamięci</i>	193
<i>Górnik w kopalni czy kopalnik na górze, czyli o górach i bergach</i>	194
<i>Co leczy wódka ziela paralizowego, czyli o niesnaskach</i>	195
<i>Płeć miała opaloną, czyli o płci na różne sposoby</i>	196
<i>Samotrzcęć i samopięć, czyli o dawnym sposobie opisywania osób towarzyszących</i>	197
<i>Ubikacja wielkości 350 m², czyli o ustronnym miejscu na różne sposoby</i>	198
<i>Czy wódka to mała woda, czyli o wodzie i wódce</i>	199
<i>Partacz latający parć, czyli o przyczynach braku fachowości</i>	201
<i>Dziś albo dzisiaj, czyli o dniu dzisiejszym</i>	202
<i>Strażnik ze stróżem i strażakiem, czyli o różnorodności stania na straży</i>	203
<i>Bezczelny zuchwalec miał czelność być zuchem, czyli o ambicji negatywnie i pozytywnie</i>	204
<i>Kamień, kamienować, kamyk, czyli o kamiennych komplikacjach</i>	205
<i>Co ma myśliwy do myślenia, czyli o myśleniu na sposób dawny i współczesny</i>	206
<i>Bujała się młoda brzezina, czyli o bujnym i bujaniu</i>	208
<i>Tir, choć nie TIR; pekaes, choć nie PKS, czyli o podwójnym życiu niektórych nazw</i>	209
<i>Dziadek Piłsudski, czyli późniejszy naczelnik</i>	210

<i>Brunatne fiołki, granatowe jagody, czyli o zmiennych losach nazw barw</i>	211
<i>Dręczą się cudzym dobrem, czyli o zazdrości</i>	212
<i>Oportunista niestawiający oporu, czyli o błędnym i poprawnym oportunizmie</i>	213
<i>Pocziwiec płaci chesne, czyli o językowych śladach czci</i>	214
<i>Spuchnięty pyszałek, czyli o pysze</i>	215
<i>Naparłem się młodej dziewczki i zachodziwszy, pojąłem ją, czyli o zachodzie i zachodzeniu</i>	216
<i>Pasierb i macocha, czyli o niezmienności znaczeń i skojarzeń</i>	217
<i>Spanachane manatki, czyli o spanachanym</i>	218
<i>Nowy show z keczupem, czyli o adaptacji zapożyczeń</i>	219
<i>Grzeczny kibol, czyli o językowej karierze fanów piłkarskich z Poznania</i>	220
<i>P. o. naczelnik z p.o. dyrektorem, czyli o obowiązkach, funkcjach i urzędach</i>	221
<i>Czy Kopciuszek była kobietą, czyli o męsko-żeńskich bohaterach bajek</i>	222
<i>Proszę pani, proszę panią o rękę, czyli o dwojakim proszeniu</i>	224
<i>Mamę nigdy nie boli głowa, a cioci nie boli brzuch, czyli o negacji</i>	225
<i>Czy przypadkiem nie ma cytryn?, czyli o nienegującej negacji</i>	226
<i>Jest napisane, że on pisze, czyli o wpływie zjawisk przyrodniczych na język</i>	228
<i>Półów dorsza, czyli o mnogiej liczbie pojedynczej</i>	229
<i>List wysłał pod adresem, a SMS pod numer, czyli o różnicy między telefonem a pocztą</i>	230
<i>Wystosował adres i wysłał go pod adresem szkoły, czyli o adresie</i>	231

W nocy z ósmego na dziewiąty lipca, czyli o datach	232
Samochód z ABS-em na kredyt, czyli o niechlubnych potomkach auta w leasingu	234
W sport telegramie o Poznań Półmaratonie, czyli o potworkach językowych	235
Krem od Ireny E. to nie krem Ireny E., czyli o perswazyjnym od	236
Nie ma komu pracować, bo trzeba wam odpocząć, czyli o coraz już rzadszym celowniku	237
Gruszki były po guldenowi, a jabłka po złotemu, czyli o rywalizacji między po czemu? a po ile?	239
Sto złotych i po złotówce, czyli o problemach Polaków z własną walutą	240
Za twoim przewodem złączym się z narodem, czyli o dawnym za czymś	241
Paczki w paczkach, pączki w pączkach, pączki w paczkach, paczki w pączkach, czyli o ogonkach i kreseczkach	242
Audytora bierze kredyt, czyli o obcym di i polskim dy	243
Wybrał się za granicę, by podziwiać zagranicę, czyli o zagranicy	244
Wszechpotężny wszechzwiązek wszech czasów, czyli o zapomnianym już zaimku	245
Młody rurarz układał ruraż, czyli o instruktarzu i instruktazu	246
Sól warzona ważyła kilogram, czyli o ważeniu i warzeniu	247
Zmorzony wódką, był bliski zmożenia z niewyspania, czyli o zmorzeniu i zmożeniu	249
W Żórawinie jadła żurawinę, czyli o żurawinie, Jakubie i barbórcie	250
Protokołujący doktor, czyli o dobrodziejstwach reformy ortografii z 1936 roku	251

<i>Sklep Towarów Spożywczych,</i> czyli o tym, jak wywołać sensację	253
<i>Od wielkiej litery czy dużą literą, czyli o kłopotach redaktorów</i> <i>i nie tylko</i>	255
<i>We wtorek wrócił ze Szczecina, a we środę był we Wrocławiu,</i> czyli o protezach	256
<i>Sześćset zamojskich miejsc,</i> czyli o trudnym do wymówienia śśś	258
<i>Singel Genek w PGNiG, czyli o ge i gie</i>	259
<i>Dyrektor w fufajce z labradorem w kufajce,</i> czyli o upodobnieniach i rozpodobnieniach	260
<i>Quadem do aquaparku, czyli o polskich losach qu</i>	261
<i>Ni pies, ni wydra, czyli o hybrydach fonetycznych</i>	262
<i>Tekst o irytującej manierze, tak?, czyli o tak ochlapującym</i>	264
<i>Tekst jakby, to znaczy, tak naprawdę,</i> czyli o natręctwach językowych	265
<i>Indeks</i>	267